

חשיבא כחזרה. (171)

אמר רב יהודה אמר שמואל, הכותב נכסיו
לאחר, ואמר הלח "אי אפשרי בהן", קנה,
ואפילו עומד וצווח.

ורבי יוחנן אמר, לא קנה. כמבואר להלן.

אמר רבי אבא בר ממל, ולא פליגי.

כאן, בצווח מעיקרא. מיד כשמסר לו את קלז-א
השטר התחיל לצווח.

אזי לא קנה בעל כרחו, כיון שאי אפשר
לזכות לאדם דבר בעל כרחו, שהרי חוב הוא
לו. דכתיב, "שונא מתנות יחיה", ואין חבין
לאדם אלא מדעתו (172).

וחקדישו המקבל, והחזירו, הרי זה מוקדש
ומוחזר. כלומר, התקיים התנאי בחזרה זו,
אף על פי שהקדישו.

אמר ליה רבא לרב נחמן, מאי אהריה? איזו
חזרה היא, הרי אינה ברשותו אלא ברשות
ההקדש?

אמר ליה, ומאי חפריה?

אלא אמר רב אשי, חזינן, אי אמר ליה "על
מנת שתחזירתי", ולא אמר "לי", הא
אהדריה. הרי החזיר לו את השור, וקיים את
התנאי.

אבל, אי אמר ליה "על מנת שתחזירתי לי",
מידי דחזי ליה קאמר ליה. חזרה הראויה לו
בעיניו, ואם הקדישו, הרי אינו ראוי לו. ולא

172. רשב"ם. וצריך באור, דלכאורה פשיטא
שלא יזכה בעל כרחו, שהרי אין לו דעת לפעול
את הקנין, ומדוע נזקק הרשב"ם לומר דחוב הוא
לו?

ועוד קשה לאידך גיסא, דאם כן אי אפשר
לזכות לאדם מתנה שלא בפניו, כיון שחוב הוא
לו ואין חבין לאדם אלא בפניו, ואנן קיימא לן
בכמה מקומות (כגון גיטין יד' ב') דזכין? (וכן
הקשה הרש"ש, ויישב בדוחק).

ולכן נראה לומר, שדעת הרשב"ם כשיטת
הרי"ף בסוגיין, המפרש, דאיירי בשכיב מרע
שנתן מתנה לפלוני, ואחר כך כתב לו עליה
שטר, וכיון שדברי שכיב מרע ככתובים
וכמסורים, הרי כבר זכה במתנה מעת שהשכיב
מרע אמר ליתנה לו.

ולכן, סלקא דעתך, שאם אחר כך יצווח, לא
תועיל צווחתו, כיון שכבר זכה במתנה.
וקא משמע לן, כיון שצווח מיד כשבאו לתת
לו את שטר המתנה, גילה בדעתו שמתנה זו חוב

אך דעת התוספות, שאף בדיני ממונות לא
סגי באומדן הדעת, אלא במקרה שהדבר מוכח
מתוך מעשיו, אך בלאו הכי, צריך להתנות ככל
הלכות תנאים.

ולכן העמידו כאן שכפל את תנאו. ודחקו
לומר, שלפי רבא לא בעינן תנאי ומעשה בשני
ענינים.

171. הרא"ש בסוכה (פרק ג' סימן ל') כתב
שמתנה על מנת להחזיר פירושה, קנין לעולם
בתנאי שיחזור ויקנה לו אחר כך.

והקשה הנה"ב המשפט, (רמא ה') אם כן
מדוע אם הקדישו והחזירו מוחזר, הרי אינו יכול
לחזור ולהקנותו את ההקדש, שהרי כבר אינו
שלו אלא של ההקדש?

ולכן העמיד במקרה שהקדיש לשלמים
ולקדשים קלים שהם ממון בעלים, ויכול
להקנותו.